

Л.С. СЕРИЛКО, Н.В. ПИКУЛА. ОБЩЕПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩЕГО ИНЖЕНЕРА В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКОЙ МЕХАНИКИ

Резюме. В статье рассмотрены пути повышения качества подготовки инженерных кадров, совершенствование форм и методов обучения, активизацию и интенсификацию познавательного процесса в процессе изучения студентами теоретической механики – дисциплины, которая является базой для изучения многих общеинженерных дисциплин.

Ключевые слова: методы обучения, модели преподавания, средства профессионального становления специалиста, индивидуально-личностный подход к обучению.

L.S. SERILKO, M.V. PIKULA. GENERAL PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE ENGINEERS IN THE STUDY OF THEORETICAL MECHANICS

The summary. The article discusses ways to improve the quality of engineering staff, improving the forms and methods of training, revitalization and intensification of educational process in the study of theoretical mechanics - discipline, which is the basis for the study of many general engineering disciplines.

Key words: teaching methods, models of teaching, professional development tools specialist, individual and personal approach to learning.

Рекомендовано до друку.

Д-р. техн. наук, проф. А.О. Сяський.

Одержано редакцією 12.04.2017 р.

УДК: 378.007.2

А.В. КОЧУБЕЙ

**ІНТЕГРАЦІЯ ГУМАНІТАРНОГО ТА НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА
ВИЩОГО ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ІНЖЕНЕРНОЇ ГАЛУЗІ**

Резюме. У статті головну увагу акцентовано на процес формування майбутнього фахівця-інженера в умовах інтеграції гуманітарного та науково-технічного середовища.

Ключові слова: освітнє середовище, освітнє середовище у технічних вищих навчальних закладах, інтеграція гуманітарного та науково-технічного середовища, фахівець інженерної галузі, проблеми професійної підготовки

Постановка проблеми. Наш час позначений тим, що в систему національної вищої освіти інтегрують європейські підходи щодо підготовки майбутніх фахівців. Показово, що проекти сучасного кадрового потенціалу пов'язані зі створенням нової системи вищої технічної освіти, формуванням ефективного освітнього середовища, створенням моделі взаємодії вищих технічних навчальних закладів (ВТНЗ), виробництва, бізнесу і держави. Для цього ВТНЗ слід виконувати такі функції: бути дослідницько-методичним осередком; опиратись на професіоналізм і ціннісні орієнтації науково-педагогічних працівників; створювати систему керування якістю освіти; мати сучасне матеріально-технічне забезпечення; брати участь в інтеграційних процесах з метою формування конкурентоздатного фахівця інженерної галузі. На думку науковців, досвід країн із розвинутою економікою свідчить про пряму залежність темпів удосконалення та розвитку виробництва, його конкурентоспроможності на світовому ринку від рівня професійної підготовки кадрів [7, 7]. Зважаючи на це, закономірно, що проблема оновлення і вдосконалення у ВТНЗ освітнього середовища актуальна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що значну їх кількість присвячено аналізу проблеми взаємодії людини та середовища (Л. Виготський, Г. Ковальов, К. Левін, С. Рубінштейн, М. Хейдмет, Г. Щедровицький та ін.). Вплив освітнього середовища на розвиток людини досліджували В. Вербицький, С. Климов, Л. Новікова, В. Слободчиков та ін.; концептуальні засади розвивального освітнього середовища розробили Ш. Амонашвілі, І. Якиманська, В. Петровський, В. Лебедева, В. Орлов, В. Панов і ін. Окремі аспекти змістового наповнення освітнього середовища, яке сприяло б інтелектуально-емоційному розвитку та самореалізації майбутнього фахівця розробляли І. Бех, І. Єрмакова, І. Зязюн, О. Киричука, Т. Сущенко та ін. А. Артюхін освітнє середовище ВНЗ розглядав як педагогічний феномен, компонент цілісного механізму професійної соціалізації, джерело колізій, життєво-професійних ситуацій, забезпечує входження студентів у спосіб життя, мислення і професійної поведінки фахівця [1]. О. Антонова аналізувала освітнє середовище ВНЗ як чинник розвитку обдарованості студентів [16, 24-28].

Показово, що є дослідження, у яких предмет наукового пошуку – процеси створення освітнього середовища ВНЗ (Н. Калашнікова, О. Макагон, О. Ліннік, Л. Панченко, Л. Пікулева та ін.); ефективність формування особистісних і професійних компетенцій майбутніх фахівців (Л. Денисова, К. Дубич, М. Козяр, А. Кочубей, О. Петренко, С. Якубовська, А. Шевченко, Т. Шевчук та ін.).

Вивчення наукових студій із означеної проблеми дозволяє виявити суперечності між потребою суспільства у висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівцях інженерної галузі й обмеженими можливостями їх якісної підготовки на основі традиційних, іноді застарілих підходів до організації освітнього середовища у ВТНЗ; розвитком євроінтеграційних процесів у освіті і відсутністю чіткого механізму забезпечення їх впливу на якість підготовки майбутніх фахівців з урахуванням середовищного підходу як умови формування майбутнього фахівця.

Необхідність подолання суперечностей, потреба в удосконаленні підготовки майбутніх фахівця інженерної галузі у ВТНЗ; недостатня розробленість проблеми зумовили вибір теми дослідження. Тому **мета статті** – аналіз інтегрованого освітнього середовища ВТНЗ.

© А.В. Кочубей, 2017

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на актуальність задекларованої проблеми, вважаємо ефективною для модернізації ВТНЗ інтеграцію гуманітарного та науково-технічного середовища. Проаналізуємо основні вітчизняні підходи до проблеми освітнього середовища.

За В. Сухомлинським, середовище – «світ речей, що оточують, вчинки старших, особистий приклад вчителя, загальний моральний тонус колективу»; «середовище не є чимось раз назавжди створеним і незмінним»; «середовище повинно повсякденно створюватись і збагачуватись» [20, 190-191]. С. Шацький [22] зауважує, що розвиток залежить не від генетики, а від соціального і економічного середовища, в якому живе людина. В. Рубцов говорить про шкільне середовище, проте можемо адаптувати його елементи для ВТНЗ, адже він розглядає освітнє середовище як форму комунікативної взаємодії, або співробітництва [18]. В. Панов освітнє середовище трактує як систему психолого-педагогічних впливів, що створюють педагогічні умови для розкриття інтересів і здібностей. Система включає діяльнісний, комунікативний і ін. компоненти [17].

У форматі дослідження цікава модель гуманітарного освітнього середовища В. Козирєва, який вважає, що воно – взаємозв'язок педагогічних умов, які забезпечують освіту; вплив умов на тих, хто здобуває освіту, і вплив, тих, хто навчається, на педагогічні умови освітнього процесу [9].

А. Веряєв і І. Шалаєв позиціонують середовище як «набір медій», включаючи зв'язки і взаємодії людини зі світом. Термін «медія» дефінують як набір середовищ за допомогою яких людина комунікує [5]. Г. Беляєв освітнє середовище трактує як систему умов, впливів і можливостей мотивації активності індивіда щодо залежно-керованого переходу з діяльності в навчальній ситуації до діяльності в життєвій і професійній ситуації у запропонованих обставинах і стосунках [2].

Практично у всіх дослідженнях виявляють, обґрунтовують, експериментально перевіряють педагогічні умови для вирішення завдань. У цьому контексті модель Ю. Кулюткіна та С. Тарасова, котрі характеризують освітнє середовище як інтеграцію соціальних, культурних, спеціально організованих у освітньому закладі психолого-педагогічних умов, в результаті взаємодії яких відбувається становлення особистості [14].

Закцентуємо на моделі освітнього середовища О. Васильєвої, бачення якої, що це різнорівневе полікультурне утворення, індивідуальне для майбутнього фахівця, в якому він формує «Я-позицію», розвиває внутрішній світ; особистісно зростає, має мотивацію і реальні можливості самореалізуватися. Це впорядкована сукупність компонентів (суб'єктно-об'єктний, функціонально-цільовий, технологічний, діагностико-результативний), інтеграція яких обумовлює наявність у освітньому закладі здатності створювати умови і можливості для ефективного використання потенціалу середовища в інтересах розвитку всіх її суб'єктів [4, 78-79].

В. Новіков визначає генезис освітнього середовища ВНЗ як професійно та особистісно стимулююче-мотиваційне середовище; сукупність компонентів середовища (ціннісно-смысловий, інформаційно-змістовий, організаційно-діяльнісний, просторово-предметний); сукупність матеріальних, психолого-педагогічних факторів ВНЗ, що спонукають до розвитку і саморозвитку [15]. М. Братко освітнє середовище ВНЗ сприймає як сукупність умов, можливостей і ресурсів (матеріальних, фінансових, особистісних, технологічних, організаційних, репутаційних) для освіти особистості, що склались в установі, яка виконує освітні функції, забезпечує можливості для загальнокультурного та особистісного розвитку [3]. В. Ясвін освітнє середовище трактує як систему впливів та умов формування особистості за зразком; можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному та просторово-предметному середовищі; комплекс можливостей для саморозвитку особистості включає соціальний, психодидактичний, просторово-предметний компоненти [23]. В. Слободчиков вважає, що освітнє середовище розпочинається там, де зустрічаються той, хто навчається і той, хто навчає. Вони знайомляться і будують освітнє середовище» [19, 13-15].

У сучасному науковому світі створено чимало моделей освітнього середовища (табл. 1).

Таблиця 1

Моделі освітнього середовища

№ з/п	Моделі освітнього середовища	Науковці, що створили модель	Роки створення
1.	Еколого-особистісна модель	В. Ясвін	2001
2.	Екопсихологічна модель	В. Панов	2004, 2007
3.	Комунікативна модель	В. Рубцов	1997
4.	Антрополого-психологічна модель	В. Слободчиков	2000, 2010
5.	Психодидактична модель	В. Лебедева, В. Орлов	1996
6.	Модель освітнього середовища як конкретного освітнього середовища певного навчального закладу	В. Козирєв; І. Шалаєв, А. Веряєв; Г. Беляєв; Ю. Кулюткін, С. Тарасов; В. Мастерова; А. Артюхіна; Т. Бородкіна; О. Васильєва, В. Новіков і ін.	1999 1998 2000 2000 2003 2006 2009 2011 2012, 2013

З огляду на задекларовану тему дослідження, слід відзначити, що мета інженерної діяльності – задовольняти потреби людини, проте техніка іноді шкодить людині. Якщо інженер не передбачив, що повинні бути дотримані вимоги безпечного застосування інженерного обладнання, то техніка може стати ворожою. Людство може врятувати

гуманна особистість, вихованню якої здатна сприяти вища технічна школа, гуманна інженерна діяльність [21, 34].

Успіх інженерної спеціальності полягає не лише у її ліцензуванні або акредитації. У нашому випадку слід говорити про складніший інтегровано-едукований процес формування майбутнього фахівця інженерно галузі, враховуючи проблему теорії двох культур – технічної і гуманітарної. Зважаючи на власний досвід, констатуємо, що формування гуманітарної освіти у ВТНЗ ускладнюється ставленням деяких студентів і науково-педагогічних працівників, керівництва до гуманітарних дисциплін як до зайвих, а це призводить до «технократичного мислення» і перешкоджає розумінню того, що в професійній діяльності слід враховувати і загальнолюдські компетенції та національні цінності. Принагідно зазначимо, що в документах ЮНЕСКО поняття компетентності трактують як поєднання знань, умінь, цінностей і ставлень застосованих у повсякденні [11, 6].

Позитивним є те, що тепер, готуючи фахівців інженерної галузі, почали частіше дискутувати про системний підхід до вирішення науково-технічних завдань, послуговуючись комплексами соціально-поведінкових, гуманітарних, технічних дисциплін, хоча й існує суперечність між де-факто потребою гуманітарної підготовки фахівців і де-юре системою вищої технічної освіти, яка в основному зорієнтована на набуття суто професійних компетенцій.

Вважаємо, що на часі обґрунтувати концепцію інтеграції гуманітарного та науково-технічного середовища ВТНЗ, створити модель, апробувати її, перевіряючи, наскільки формування майбутнього фахівця залежить від інтегрованого середовища. У контексті узагальнених досліджень освітнього середовища найпопулярніша така його структура: *фізичне оточення* – приміщення, його дизайн, розмір і просторова структура навчальних помешкань, умови для розміщення; *людський фактор* – добір вихованців, наповнення аудиторії та її вплив на соціальну поведінку вихованців, особливості й успішність вихованців, етнічні особливості, якість підготовки педагогів; *програма навчання* – новаторський зміст програм, технології, стиль і методи навчання, форми навчальної діяльності, характер контролю [8].

Наші розвідки переконують, що неможливо виокремити найефективніші підходи до освітнього середовища ВТНЗ, адже кожен ВТНЗ унікальний, розташований у певному регіоні, має власні традиції, кадри, контингент студентів, матеріальну базу тощо. У Національному університеті водного господарства і природокористування (НУВГП) розробляємо модель інтеграції гуманітарного і науково-технічного середовища, при кафедрі суспільних дисциплін діє навчально-наукова лабораторія гуманітарної освіти [10; 13].

Зважаючи на отримані результати досліджень, вважаємо, що для е формування майбутнього фахівця інженерної галузі, освітнє середовище ВТНЗ вимагає науково-технічної та гуманітарної інтеграції: *професійної компетентності* (проектувальні – створення технічних систем, об'єктів, планування професійної діяльності, проектування систем управління і контролю; організаторські – дії з реалізації інженерного задуму, що забезпечують управління людьми; конструкторські – виконання ескізів, креслень на виготовлення виробів, ведення технологічного процесу відповідно до технічних умов, визначення заходів для усунення неполадок; гностичні – читання ескізів, креслень, виявлення можливостей і умов виконання майбутньої роботи, визначення технічних характеристик устаткування [6].); *професійних цінностей* (фахові обов'язок, честь, гідність, етика [12, 86]); *наукових компетентностей* (практичні уміння і навички щодо науково-дослідницької діяльності; наявність наукового мислення; здатність вивчати матеріали наукових досліджень; уміння визначати і реалізувати свій науковий потенціал); *особистісних цінностей і орієнтацій* (доброта, чесність, справедливість, любов, мудрість, гідність та ін; моральні ідеали, традиції, патріотизм, колективізм, гуманізм, творчість і ін.); *гуманітарних якостей* (гуманітарні свідомість, гідність, обов'язок, відповідальність та ін. [12, 82-83]).

Ми виходимо з того, що освітнє середовище впливає на формування майбутнього фахівця лише в інтегральності, а ефективне керування середовищем може запровадити керівник, котрий розуміє його структуру, особливості гуманітарного і науково-технічного компонента; основні функції.

Важливим для інтеграції гуманітарного і науково-технічного освітнього середовища у ВТНЗ є діагностичний етап – оцінювання умов навчального закладу, що дозволяє враховувати наявні ресурси закладу та працювати над їх розвитком, створивши відповідні педагогічні умови. Одна з педагогічних умов – створення *матеріально-технічної бази*, яка дозволяє реалізовувати майбутнім фахівцям наукові, технічні та гуманітарні компетенції; сприяє організації умов для навчання, виховання, саморозвитку і самоактуалізації.

Обов'язковою умовою вважаємо *гуманізацію* (морально-естетичні цінності) та *гуманітаризацію* (орієнтація діяльності системи інженерної освіти на створення умов для духовного, морального та культурного саморозвитку; глибока фундаментальна та методологічна підготовка інженерів у сфері гуманітарного знання, духовного життя людини та суспільства; засвоєння методології пізнання та творчості, практичної діяльності, соціальної поведінки й саморозвитку як вирішальних умов досягнення успіху на життєвому шляху; створення умов для органічного включення інженерів в економічні, соціальні та культурні процеси розвитку цивілізації; засвоєння студентами майбутньої професійної діяльності як єдності фізичних, економічних, соціальних, психологічних закономірностей; органічний зв'язок навчального процесу з позанавчальною роботою, сферою дозвілля та відпочинку студентів [18, 200]).

У дослідженні формування майбутнього фахівця інженерної галузі зумовлено чинниками, які впливають на процес інтеграції гуманітарного та науково-технічного середовища у ВТНЗ:

- підвищення значення науки, освіти, духовно-моральних цінностей, загальної та професійної культури для формування майбутнього фахівця;
- розширення гуманітарної і науково-технічної складової ВТНЗ як основи цілісного сприйняття світу; взаємодія *фахової компетентності* (грунтовні знання; загальна ерудиція; володіння професійними технологіями; уміння працювати в команді, оперувати суперечливою інформацією; поведінка в нестандартних фахових ситуаціях; *професійної культури* (професійні мислення, творчість і рефлексія (критична, проте об'єктивна самооцінка); *гуманітарної культури* (освіченість, інтелігентність, почуття обов'язку і відповідальності, професіоналізм);
- *правильна мотивація* майбутніх фахівців, яка спонукатиме їх до діяльності й спілкування. Серед найбільш активних

стимуляторів виникнення таких мотивів виступають психологічна дія соціального середовища, потреба в знаннях [21, 200-205];

- сприяння самореалізації студента (виробнича практика, захист курсових, дипломних, магістерських робіт; участь у наукових конференціях і ін.).

Враховуючи все це, науково-педагогічним працівникам слід вносити зміни в робочі програми, в змістове наповнення навчально-методичного комплексу дисципліни. Інтеграція гуманітарного і науково-технічного середовища сприяє в процесі підготовки поєднанню наукових, професійних компетенцій майбутнього фахівця інженерної галузі з гуманітарними, адже лише за цієї умови можливо сформувати сучасного фахівця.

Висновок. Таким чином, під поняттям «інтеграція гуманітарного та науково-технічного освітнього середовища» розуміємо спілкування та взаємодію майбутніх фахівців із науково-педагогічним працівниками, керівництвом навчального закладу та ін., у результаті чого набувають знанневого та емоційного інтелекту; наукових, технічних, гуманітарних компетенцій. Перспективи подальших розвідок у створенні моделі інтегрованого освітнього середовища для НУВГП.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артюхина А.І. Освітнє середовище вищого навчального закладу як педагогічний феномен: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / А.І. Артюхина. – Волгоград: 2006. – 20 с.
2. Беляев Г.Ю. Педагогическая характеристика образовательной среды в различных типах образовательных учреждений: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Геннадий Юрьевич Беляев. – М., 2000. – 157 с.
3. Братко М.В. Структура освітнього середовища вищого навчального закладу / М. Братко // Наукові записки; ред. кол.: В.В. Радул, В.А. Кушнір [та ін.]. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – Вип. 135. – С. 67-72.
4. Васильева Е.Ю. Образовательная среда вуза как объект управления и оценки / Е.Ю. Васильева // Университетское образование: практика и анализ. – 2011. – №4 (74). – С.76-82.
5. Веряев А.А. От образовательной среды к образовательному пространству: понятие, формирование, свойства / А.А. Веряев, И.К. Шалаев [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.unialtai.ru/Journal/pedagog/pedagog_4/articl_1.html. – Название с экрана.
6. Городецкий В.В. Формирование профессиональных компетенций как психолого-педагогическая проблема / В.В. Городецкий // Сборник научных трудов СевКавГТУ. Серия «Гуманитарные науки». – 2008. – № 6.
7. Джеджула О. Перспективи розвитку аграрної освіти в Україні / О. Джеджула, Р. Солона, Р. Будяк [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://repository.vsau.org/getfile/8897.pdf>. – Назва з екрану.
8. Ковалев Г.А. Психическое развитие ребёнка и жизненная среда / Г.А. Ковалев. – М.: Педагогика, – 1993. – 130 с.
9. Козырев В.А. Гуманитарная образовательная среда педагогического университета / В.А. Козырев. – СПб.: СПбГУ, 1999. – 116 с.
10. Козяр М.М. Інтеграція гуманітарної і загальнотехнічної складової у ВНЗ технічного спрямування / М.М. Козяр, А.В. Кочубей // Матеріали Всеукр. науково-метод. конференції. – Севастополь, 7-11 лютого 2011. – С.133-166.
11. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
12. Кочубей А.В. Особливості формування особистості майбутніх інженерів в умовах гуманітаризації / А.В. Кочубей // Матеріали статей п'ятої Всеукраїнської наук. конференції. – Львів, 28 квітня. – 2011. – С.78-95.
13. Козяр М.М. Інтеграція гуманітарних і технічних знань як ефективний засіб формування професійних компетенцій майбутніх інженерів-механіків / М.М. Козяр, А.В. Кочубей // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. – 2015 – №3 (50) – С.102-109.
14. Кулюткін Ю.Н. Образовательная среда и развитие личности / Ю. Н. Кулюткін, С.В. Тарасов [Електронний ресурс. – К. – 2000. – 90 с. – Режим доступу: http://znanie.org/jornal/n1_01/obraz_sreda.html. – Назва з екрану.
15. Новиков В.Н. Образовательная среда вуза как профессионально и личностно стимулирующий фактор / В.Н. Новиков // Электронный журнал «Психологическая наука и образование» www.psyedu.ru/ / ISSN: 2074-5885 – 2012, – №1.
16. Освітнє середовище вищого навчального закладу як впливовий чинник розвитку обдарованості студентів // Нові технології навчання: зб. наук. праць. Навчально-виховне середовище та моральність у ХХІ столітті; Спец. випуск № 62. – Київ-Вінниця: Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки, 2010. – С. 24-28.
17. Панов В.И. Психодидактика образовательных систем: теория и практика / В.И.Панов. – СПб.: Питер, 2007. – 352 с.
18. Рубцов В.В. Проектирование развивающей образовательной среды школы / В.В. Рубцов. – М.: МГППУ, 2002. – 272 с.
19. Слободчиков В.И. Структура и состав образовательной сферы: категориальный анализ / В.И. Слободчиков // Психология обучения, 2010. – №1. – С. 4-24.
20. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором / В.О. Сухомлинський. – К.:Рад. шк., 1988. – 284 с.
21. Хабарова Г.Б. Гуманітарне середовище технічного навчального закладу як чинник формування особистості майбутнього інженера / Г.Б. Хабарова // Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка. – Серія «Педагогічні науки». – 2009. – Ч. 2. – № 5 (168). – С. 200-205.
22. Шацкий С.Т. Педагогические сочинения: в 4-х т. / С.Т. Шацкий; под ред. И.А. Каирова. – М.: Педагогика, 1964. – Т. 2. – 476 с.
23. Ясвин В.А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В.А. Ясвин. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.

А.В. КОЧУБЕЙ. ИНТЕГРАЦИЯ ГУМАНИТАРНОЙ И НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ СРЕДЫ ВЫСШЕГО ТЕХНИЧЕСКОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ КАК УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА ИНЖЕНЕРНОЙ ОТРАСЛИ

Резюме. В статье основное внимание акцентировано на процесс формирования будущего специалиста-инженера в условиях интеграции гуманитарной и научно-технической среды.

Ключевые слова: образовательная среда, образовательная среда в технических вузах, интеграция гуманитарной и научно-технической среды, специалист инженерной отрасли, проблемы профессиональной подготовки.

A.V. KOCHUBEY. INTEGRATION OF THE HUMANITARIAN AND SCIENTIFIC AND TECHNICAL ENVIRONMENT OF THE SUPREME TECHNICAL INSTITUTION HOW THE CONDITION OF FORMING THE FUTURE SPECIALIST OF THE ENGINEERING INDUSTRY

The summary. The article focuses on the process of forming the future specialist engineer in the context of the integration of the humanitarian and scientific and technical environment.

Key words: educational environment, educational environment in technical universities, integration of humanitarian and scientific and technical environment, specialist in the engineering sector, problems of vocational training.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. С.Г. Карпенчук.

Одержано редакцією 21.03.2017 р.

УДК: 378: 004

Р.М. ГОРБАТЮК

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ
У ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГІЧНИХ ФАХІВЦІВ**

Резюме: Досліджено роль компетентісного підходу у підготовці майбутніх фахівців в педагогічному університеті. Аналіз різних підходів до обґрунтування поняття «компетентність» дозволив сформулювати його визначення: професійну компетентність розуміємо як інтегративну властивість особистості майбутнього педагога, що характеризує його психолого-педагогічну і предметну обізнаність, професійні вміння та навички, особистісний досвід і освіченість фахівця, націленого на перспективність (прогностичність) в роботі, здатного до динамічного збагачення, досягати високих результатів і якості в професійній діяльності.

Ключові слова: компетентність, компетентісний підхід, майбутній педагог, професійні вміння, предметна обізнаність.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства орієнтація на особистість та її компетентність набуває все більшого значення не тільки в системі вищої освіти, а також і на ринку праці. Поза всякими сумнівами, набуті компетенції дозволять випускникам ВНЗ істотно полегшити адаптацію до майбутньої професійної діяльності та підвищать її конкурентоспроможність. З огляду на це, вища освіта визначається високими вимогами роботодавців до якості праці і професіоналізму фахівців та їх соціально-культурного статусу.

Особисті, соціально-професійні якості і характеристики, властиві майбутнім фахівцям повинні бути поряд з їх професійними знаннями, вміннями та навичками. Існуючий рівень розвитку виробництва в країні і вирішення поставлених завдань протягом навчання у ВНЗ повинні зорієнтувати молодого фахівця на необхідність оволодіння професійними вміннями та навичками на рівні професійної компетентності. Все це викликає необхідність реагування системи освіти на нові напрями модернізації процесу навчання на всіх рівнях. Одним із них є компетентісний підхід в навчанні, який в даний час широко використовується для побудови моделі якості підготовки педагогічних фахівців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наші уявлення про вихідні позиції компетентісного підходу та його методологічні засади базувалися на дослідженнях низки вітчизняних і закордонних вчених (І. Бех, Н. Бібік, С. Боднар, П. Гусак, Н. Ничкало, В. Луговий, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, Дж. Равен, J. Spector, M. Linard, V. Rey, L. Turgal та ін.). Проте, єдиного тлумачення компетентісного підходу немає, як і немає загальноприйнятих визначень його основних конструктів – ключових і предметних компетентностей. Зважаючи на теоретичну і практичну значущість сучасних педагогічних досліджень та їх важливості у вирішенні нагальних завдань вищої освіти проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців у педагогічних університетах недостатньо розглянуті.

Метою статті є обґрунтування ідей компетентісного підходу у підготовці майбутніх фахівців у педагогічному університеті.

Виклад основного матеріалу. В сучасних психолого-педагогічних дослідженнях проблема професійної компетентності займає одне з провідних місць, про що свідчать матеріали наукових конференцій, серії статей і монографій, в яких досліджується сутність і структура даного феномена, його значення для практичної діяльності сучасних фахівців. Це пов'язано з необхідністю формування нових підходів до визначення змісту вищої освіти, розробкою сучасних вимог до випускників ВНЗ і, в кінцевому рахунку, вирішенням актуальних завдань усіх сфер діяльності українського суспільства [3, 27].

Аналіз різних підходів до визначення феномена «компетентність» дозволив сформулювати низку положень: компетентність розуміємо як базу, інтегральну якість особистості; розглядаємо її як результат професійної підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ, що включає професійне становлення, навчання і виховання; рівень сформованості компетентності визначаємо змістом і структурою освітнього процесу ВНЗ [5, 18].

© Р.М. Горбатюк, 2017